

พจนานุกรม

นำเสนอเมื่อ : 3 มิ.ย. 2552

วัฒนธรรมอีสาน

วัฒนธรรมของชาวอีสาน มีการสืบทอดกันมายาวนาน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการศึกษา ศาสนา สังคม และประเพณีท้องถิ่น จะมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว จะมีความแตกต่างกันบ้างในแต่ละท้องถิ่น แต่จุดหมายหรือเจตนารมณ์ในการทำมีเป้าหมายอันเดียวกัน

ในด้านภาษาก็เช่นกันก็จะมีภาษาประจำท้องถิ่น สำเนียงแต่ละท้องถิ่นอาจจะไม่เหมือนกัน แต่คนอีสานด้วยกันก็สามารถฟังเข้าใจได้ และสามารถบอกได้ว่ามาจากจังหวัดใดของอีสาน เพื่อเป็นการ "สืบทอด วัฒนธรรม" จึงนำมาพจนานุกรม เพื่ออนุชนรุ่นหลังจะได้ตระหนักในคุณค่าดังกล่าว(พจนานุกรม วรรณคดีอีสาน ๓: อ. สว่าง บุญเจิม)

" ญา " เป็นคำคล้องจองที่นักปราชญ์โบราณอีสานคิดขึ้น
ถ้าใช้เพื่อเกี่ยวพาราสื่อระหว่างชายและหญิง เรียกว่า " ญารัก "

คำพูดที่สำหรับเป็นคำสอน เป็นคติเตือนใจ มีธรรมสอดแทรก
เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ เรียกว่า " ญาภาษิต "

คำพูดที่คล้องจองกัน ฟังแล้วต้องขบปัญญาในการขบคิด เพื่อทดสอบปัญญา หรือเขาวงกตของกันและกัน
เรียกว่า " ญาปริศนา "

ญาภาษิต ที่เป็นคติเตือนใจ
และสามารถนำไปเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติและดำรงตนในสังคม เพื่อความสงบ ความร่มเย็น
และความก้าวหน้าของชีวิต เช่น

○ แม่นสิมีความรู้เต็มพุงเพียงปาก กะตามถ่อน คั้นแม่นสอนตนเองบได้ ไผลียงว่าดี ○

หมายความว่า แม้จะมีความรู้มากมาย หากไม่สอนตนเอง หรือ
ประพฤติตนไม่ดี ดังที่ใดเรียนรูมา จะไม่มีใครยกย่องสรรเสริญ เขาลักษณะ " ความรู้ คุณธรรม "

○ แม่นว่าหญิงอุปฮ้ายครองวัตรหากพางาม คั้นแม่นชายอุปฮ้าย วิชาหากพาสุง ○

หมายความว่า ผู้หญิงแม้จะไม่สวยงาม แต่หากมีความประพฤติดี มีคุณธรรม ก็จะทำให้เป็นคนสวย
เป็นคนดีได้ ผู้ชายก็เช่นกัน หากมีวิชาความรู้ดี มีความสามารถ ก็สามารถจะสร้างชีวิต
ครอบครัวให้เจริญรุ่งเรืองในชีวิตได้

○ คั้นเฮทำความดีแล้ว ไผลียงกะตามช่าง คั้นเฮเอ็ดแม่นแล้ว สิหยันหย้อกะช่างไผ ○

หมายความว่าในการทำความดี หากเห็นว่าดีแล้ว จึงลงมือทำ
ก็ไม่ต้องไปคำนึงว่าคนอื่นจะพูดอย่างไร ถ้าเรามั่นใจว่าสิ่งที่ทำถูกต้องชอบธรรม ถูกกฎหมาย ศีลธรรม
และประเพณีแล้ว ก็ควรมุ่งมั่นกระทำความดีนั้นต่อไป แม้จะมีปัญหา และอุปสรรค